

25. märtsil esietendub RAT «Estonias» ameerika helilooja Jerry Bocki «Viuldaja katusel», üks kõigi aegade menukamaid muusikale, mis on veerandsaja aasta jooksul vallutanud lavasid-saale kogu maailmas. Tüki lavastaja on Georg Malvius Rootsist, «Estonia» teatris üldse esimene külalislavastaja Läänest. «Viuldaja katusel» väljatoomisel osaleb ka teine külaline — ballettmeister Juhani Rytkölä Soomest.

GEORG MALVIUS on sündinud 1945. aastal. Stockholmi Teatriakadeemias saadud eriharidust on ta täiendanud keelte, kirjanduse, ajaloo, psühholoogia ja kunstide õpingutega mitmetes kõrgkoolides ja kursustel. Lavastajana ja teatripedagoogina on G. Malvius tegutsenud paljudes Lääne-Euroopa riikides ja USAs. Praegu juhib G. Malvius Norrköpingi Östgöta-teatrit.

Esietenduse eel, vaatamata eriliselt pingelistele lavaproovidele, oli G. Malvius lahkesti nõus andma intervjuu «Õhtulehele».

Stockholmi Teatriakadeemias koolitati teid draamalavastajaks. Miks ja kuidas ristus teie tee muusikateatriga?

«Arvan, et igale draamalavastajale tuleb kasuks proovida muusikateatrit. See annab arusaamisele muusika osatähtsusest, muusikast kui väljendusvahendist palju juurde. Teisalt ma tean, et iga draamalavastaja pole suuteline lavastama muusikateatris võimetusest vastata kõigile muusikateatri spetsiifilistele nõudmistele.

Minu tee muusikateatrisse? Olen alati muusikat armastanud. Muusikale hakkasin lavastama kümme aastat tagasi, alustasin just «Viuldajaga katusel» Soomes. See töö mulle sobis, sest muusikal kui nn. suur lavastus istub mulle kui lavastajale eriti. Mul on kombeks teha palju tööd eri piltide ja stseenide kompositsioonide ja vaheldumistega. Minu jaoks on väga tähtis just tegevus laval. Kõik see aga käib kokku niimelt muusikateatriga.

Oopereid olen lavastanud viiel viimasel aastal, tänaseks on neid kümme. On meeles, et üks lapseas nähtud ooperietendus jättis mulle üksnes kohutava mälestuse koledast kriiskamisest, ei midagi muud. Omal ajal lubasin endale: iialgi elus ei lavasta ma ooperit. Hiljem, juba täiskasvanuna nägin ma Stockholmis Janačeki ooperi «Jenufa» lavastust, mille oli teinud Götz Friedrich, kes on minu meelest üks maailma paremaid ooperilavastajaid. See elamus kujunes minu jaoks pöördeliseks. Muusika väljendusjõud kombinatsioonis draama ja fantastilise lavakujundusega avaldas mulle

● Eesti NSV teenelised kunstnikud HELGI SALLO ja JURI KRJKOV kuulavad, mis lavastajal GEORG MALVIUSEL öelda. Toomas Volmeri foto (ETA)

MALVIUS „ESTONIA EHK „VIULDAJA KATU

ääretult tugevat muljet. Lavastuses oli kõik kuni viimase detailini õigel kohal. Tuli murda endale antud lubadust, mõeldes, kui tore oleks proovida, kas ma saaksin millegi niisugusega hakkama.

Esimese võimaluse ooperit lavastada pakkus mulle üks väike Rootsi ooperiteater Rosini «Sevilla habemeajaja» näol. Pikemalt mõtlemata võtsin pakkumise vastu. Selle tööga sain oma elu ühe suurema kogemuse. Minu «Sevilla habemeajaja» hinnati kõrgelt kui selle ooperi üht parimat lavastust tervelt Rootsi maal, minu ületulekust ooperisse räägiti kui murrangust. Mina aga hakkasin mõistma, kui palju pean veel õppima, et teha head muusikalavastust. Lavastamisreeglite teadmisest üksi ei piisa, peab tundma tööd muusikaga, lauljate probleeme... Siiski võin öelda, et ooperi juurde asudes aitas mind suuresti minu kahe aastakümnega mõõdetav staaž draamalavastajana. Teadsin selleks ajaks teatrit päris palju; kuidas suhelda inimestega, kuidas korraldada tööd. Olin jõudnud oma töömeetodini, mida püüdsin sobitada muusikateatri konteksti, ja minu jaoks töötab see meetod tänaseni väga hästi. Leian, et igale lavastajale on väga oluline teada oma tugevaid ja nõrku külgi: töötada maksimaalselt viimaste ületamiseks ning samal ajal valida lavastamiseks teoseid, mis talle sobivad. Nii saab kunsti edendada.»

Kelleks siis ikkagi Georg Malvius end praegu peab, kas draama- või muusikalavastajaks?

«Püüan teha kogu aeg vaheldumisi väga erinevaid lavastusi. Viimati lavastasin ühte Tennessee Williamsi näidendit, sellest hüppasin muusikalile «Kabaree». Järge on ootamas üks tänapäeva ameerika näidend, mida lavastan Broadwayl, siis tänapäeva ooper, seejärel jälle «suur muusikal. Ma üritan vältida samalaadseid töid järjestikku. Aga kõik see esitab mulle ka palju erinevaid nõudmisi.»

Olete palju maailmas ringi liikunud, näinud muusikale nii lavastaja kui publiku poolt. Mida arvate muusikali kohast tänases teatrimaailmas?

«See koht muutub koos aajaga. Täna on võrrelda näiteks suhtumist muusika-

lisse Rootsis kümme aastat tagasi. Muusikale küll lavastati, ent mitmed teatrid pidasid seda žanrit enda jaoks odavaks. Praeguseks on olukord teine — on jõutud arusaamisele, et nn. tavalisel vaatajal aitab muusikal leida tee nii tõsisesse draamateatrisse kui ka ooperisse. Muusikal — see on draamasituatsioonid koos tuntud laulude-tantsudega. Teatrikülastaja leiab sealt intellektuaalset rahuldust üheaegselt meelelahutusega.

Teiste riikide kohta võib öelda, et muusikal on üle elanud oma tõusu- ja mõõnaperioode nii siin kui seal, aga USAs ja Inglismaal on ta alati olnud traditsiooniliselt armastatud kunst. Uus huvilaine muusikali vastu tõusis maailmas 70. aastatel seoses Andrew Lloyd Webberi nimega. Tema loodud «Jesus Christ Superstar», «Evita», «Kassid», «Ooperiteatri fantoom» on ooperilaadsed, ilma kõnedialoogideta, ning esitavad suuri nõudmisi laulja häälele. Nii et muusikal läheneb ooperile. Samas on huvitav see, et A. Lloyd Webberi muusika mõju on pööratud enam tähelepanu muusikalile üldse,

Etendub RAT
ameerika he-
cki «Viuldaja
kõigi aegade
muusikale, mis
aasta jooksul
id-saale kogu
lavastaja on
rootsist, «Es-
ldse esimene
Läänest.
el» väljatoo-
teine külaline
Juhani Ryt-

VIUS on sün-
al. Stockholmis
saadud erit-
tätendanud
luse, ajaloo,
kunstide õpin-
kõrgkoolides
vastajana ja
on G. Mal-
paljudes Lää-
des ja USAs.
G. Malvius
göta-teatrit.
l, vaatamata
le lavaproo-
alvius lahkes-
tervjuu «Oh-

Teatriakadee-
eid draamala-
ja kuidas ris-
sikateatriga?
ale draamala-
casuks proovi-
it. See annab
uusika osa-
ikast kui väl-
palju juurde.
et iga draa-
le suuteline
kateatris või-
kõigile muu-
filistele nõud-

usikateatrisse?
ikat armasta-
hakkasin la-
ekond aastat
just «Viul-
Soomes. See
sest muusikal-
lavastus istub
lavastajale eriti.
tsi teha palju
ja stseenide
ja vaheldu-
saks on väga
gevus laval.
sib kokku ni-
triga.

in lavastanud
aastal, täna-
mmekond. On
lapseas näh-
jättis mul-
ava mälestuse
misest, ei mi-
al ajal lubasin
us ei lavasta-
em, juba täis-
in ma Stock-
ooperi «Jem-
mille oli tei-
rich, kes on
üks maailma
perilavastajaid.
ujunes minu
ks. Muusika
kombinatsioo-
fantastilise la-
avaldas mulle

●Eesti NSV teenelised kunstnikud HELGI SALLO ja JURI KRJUKOV kuulavad, mis lavastajal GEORG MALVIUSEL öelda. Toomas Volmeri foto (ETA)

MALVIUS „ESTONIAS“ EHK „VIULDAJA KATUSEL“

ääretult tugevat muljet. Lavastuses oli kõik kuni viimse detailini õigel kohal. Tuli murda endale antud lubadust, mõeldes, kui tore oleks proovida, kas ma saaksin millegi niisugusega hakkama.

Esimese võimaluse ooperit lavastada pakkus mulle üks väike Rootsi ooperiteater Rosini «Sevilla habemeajaja» näol. Pikemalt mõtlemata võtsin pakkumise vastu. Selle tööga sain oma elu ühe suurema kogemuse. Minu «Sevilla habemeajajat» hinnati kõrgelt kui selle ooperi üht paremat lavastust tervel Rootsi maal, minu ületulekust ooperisse räägiti kui murrangust. Mina aga hakkasin mõistma, kui palju pean veel õppima, et teha head muusikalavastust. Lavastamisreeglite teadmisest üksi ei piisa, peab tundma tööd muusikaga, lauljate probleeme... Siiski võin öelda, et ooperi juurde asudes aitas mind suuresti minu kahe aastakümnega mõõdetav staaž draamalavastajana. Teadsin selleks ajaks teatrist päris palju: kuidas suhelda inimestega, kuidas korraldada tööd. Olin jõudnud oma töömeetodini, mida püüdsin sobitada muusikateatri kontek-

ti, ja minu jaoks töötab see meetod tänaseni väga hästi. Leian, et igale lavastajale on väga oluline teada oma tugevaid ja nõrku külgi: töötada maksimaalselt viimaste ületamiseks ning samal ajal valida lavastamiseks teoseid, mis talle sobivad. Nii saab kunsti edendada.»

Kelleks siis ikkagi Georg Malvius end praegu peab, kas draama- või muusikalavastajaks?

«Püüan teha kogu aeg vaheldumisi väga erinevaid lavastusi. Viimati lavastasin ühte Tennessee Williamsi näidendit, sellest hüppasin muusikalile «Kabaree». Järge on ootamas üks tänapäeva ameerika näidend, mida lavastan Broadwayl, siis tänapäeva ooper, seejärel jälle «suur» muusikal. Ma üritan vältida samalaadseid töid järjestikku. Aga kõik see esitab mulle ka palju erinevaid nõudmisi.»

Olete palju maailmas ringi liikunud, näinud muusikale nii lavastaja kui publiku poolt. Mida arvate muusikali kohast tänases teatrimaailmas?

«See koht muutub koosajaga. Tänaesaga võib võrrelda näiteks suhtumist muusika-

lisse Rootsis kümme aastat tagasi. Muusikale küll lavastati, ent mitmed teatrid pidasid seda žanrit enda jaoks natuke odavaks. Praeguseks on olukord teine — on jõutud arusaamisele, et nn. tavalisel vaatajal aitab muusikal leida tee nii tõsisesse draamateatrisse kui ka ooperisse. Muusikal — see on draamasituatsioonid koos tuntud laulude-tantsudega. Teatrikülastaja leiab sealt intellektuaalset rahuldust üheaegselt meelelahutusega.

Teiste riikide kohta võib öelda, et muusikal on üle elanud oma tõusu- ja mõõnaperioode nii siin kui seal, aga USAs ja Inglismaal on ta alati olnud traditsiooniliselt armastatud kunst.

Uus huvilaine muusikali vastu tõusis maailmas 70. aastatel seoses Andrew Lloyd Webberi nimega. Tema loodud «Jesus Christ Superstar», «Evita», «Kassid», «Ooperiteatri fantoom» on ooperilaadsed, ilma kõnedialoogideta, ning esitavad suuri nõudmisi laulja häälele. Nii et muusikal läheneb ooperile. Samas on huvitav see, et A. Lloyd Webberi muusika mõju on pööratud enam tähelepanu muusikalile üldse,

ka «klassikalistele» muusikaliidele nagu «Viuldaja katusel», M. Leigh' «Mees La Mancha'st», John Kanderi «Kabaree», «Zorba» ja «Chicago» ning teistele.»

Mida arvate koostööst ja partnerlusest teatri kui eri kunstide sünteesi puhul? Ilmselt on koreograaf Juhani Rytkölä ainus, kellega ühiselt olete varemgi lavastusi välja toonud?

«Teatrikunst on kollektiivne töö, mille käigus selle tegijad annavad-saavad vastastikuseid impulsse, nii positiivseid kui negatiivseid. Kõige parem on kunsti teha koos inimestega, keda võib usaldada. Pean nimelt usaldust üheks aluseks, millele koostööd rajada. Ainus asi, mille pärast ma praegu tõesti ei muretse, on see, kas tantsud saavad esietenduseks valmis või mitte. Olen kindel, et saavad, ning et Juhani annab oma parima. Ka tema ausat arvamust lavastuse kohta võin alati usaldada. Kuid ma muretseen praegu kümne tuhande muu asja, ka töö korralduskülje pärast, see käib kunstiga koos. Veel pean väga oluliseks, et teatrikunsti tehtaks tööpoolest ühiselt, ol-daks omavahel järjekindlas

kontaktis, mitte aga nii, et igapähele on eraldi rida. Toon näite. Kujutage ette lavastust, millele on tehtud väga hea lavakujundus, aga kõik muu ei kõlba kuskile. Kas me saame öelda, et see on hea lavastus? Muidugi mitte. Kas me saame kiita lavakujundust? Ka mitte. Sest hea lavakujundus ilma näitlejate ja kõige muuta on null. Näete siis, kui tohutult tähtis on luua koos.»

Töö «Viuldajaga katusel» on lõppjärgus.

«Esietenduseni on jäänud vaid mõni päev. Nagu ikka peaproovide eel võib olukorda võrrelda pörguga. Ja seekord on pisut veelgi pörgulikum kui tavaliselt.

«Estonia» teater töökohana on huvitav. Kohtasin siin kahte fantastilist näitlejat, Helgi Sallot ja Juri Krjukovit, keda imetlen. Sain tuttavaks Tiit Tralla ja Neeme Kunin-gaga, inimestega, kes valuta-vad südant teatri pärast ja püüavad anda kõik oma tead-mised meie lavastuse õnnestu-miseks.

Jah, võin kõhklemata öelda — võimalus lavastada «Estonias» «Viuldajat katusel» on minu jaoks huvitav töö.»

EVELIN NORMET